

Bilten

Kantonalnog suda u Novom Travniku

Posebno izdanje u povodu Europskog dana pravde

EUROPSKI DAN PRAVDE U BIH

KANTONALNI SUD U NOVOM TRAVNIKU
EUROPSKI DAN PRAVDE
26.10.2017. GODINE

CANTONAL COURT IN NOVI TRAVNIK
EUROPEAN DAY OF JUSTICE
26 th October 2017

Okrugli stol: "Razumijevanje kaznenih djela počinjenih iz mržnje"

„Dani otvorenih vrata suda“

Posjeta građana i organizirani obilasci učenika osnovnih i srednjih škola i studenata pravnih fakulteta

EUROPSKI DAN PRAVOSUĐA
EVROPSKI DAN PRAVDE
EUROPSKI DAN PRAVDE
26.10.2017. GODINE

ec.europa.eu/justice/civil
coe.int/CEPEJ

“Dan pravde će pomoći 800 milijuna građana u 47 zemalja članica Vijeća Europe da budu bolje informirani o njihovim pravima i o tome kako funkcioniра pravosudni sustav”

(Walter Schwimmer, Generalni tajnik Vijeća Europe, lipanj 2003. godine)

Europski dan pravde ustanovljen je 5.6.2003. godine od Vijeća Europe i Europske komisije. Obilježava se svake godine u mjesecu listopadu/oktobru, sa ciljem da približi građanima pravosudni sustav, kako bi im se učinio dostupnijim, kao i da im se pruži mogućnost da bolje razumiju svoja prava i upoznaju sredstva koja im stoje na raspolaganju radi ostvarivanja njihovih prava.

Sudovi zemalja članica Europske mreže pilot sudova posebno su pozvani da učestvuju u obilježavanju Europskog dana građanskog pravosuđa.

Svrha ovog dana je da educira i informira opću populaciju o njihovim svakodnevnim pravima, te da okupi stručnjake iz pravne oblasti kako bi razmijenili informacije iz oblasti građanskih prava i susreli se sa korisnicima sudova.

Također, države su pozvane da obavijeste Vijeće Europe i Europsku Komisiju za efikasnost pravosuđa Vijeća Europe (“CEPEJ”) o načinu obilježavanja Europskog dana građanskog pravosuđa.

Events by country

	Austria (9 September 2017)
	Belgium (24 and 25 October 2017) [fr]
	Bosnia and Herzegovina (26 October 2017)
	Croatia (25 October 2017) [in Croatian]
	Czech Republic (25 October 2017)
	Estonia (1st November 2017)
	France (25 October 2017) [fr]
	Germany (23 and 25 October and 6 November 2017) (8 November 2017) [in German]
	Italy (25 octobre 2017) [it]
	Lithuania (25 octobre 2017) (week of 23 to 27 October 2017)
	The Netherlands (27 October 2017) [fr]
	Poland (25 November 2017)
	Portugal (25 October 2017) [fr]
	Romania (25 October 2017) [in Romanian]
	Slovakia (29 September 2017)
	Slovenia - 24 October 2017 - European Chamber of Notaries - 24 October 2017 - The Institute for the development of an Inclusive Society (IRVD) [en]
	Spain (25 October 2017)
	United Kingdom (27 October 2017)

* Lista zemalja koje su obilježile Europski dan pravde u 2017. g.

*Program obilježavanja Europskog dana pravde u Kantonalnem sudu u Novom Travniku u 2017. godini.

Europski dan pravde u 2017. godini

27.10.2017.godine, Edinburgu (Škotska – Ujedinjeno Kraljevstvo). Središnja manifestacija obilježavanja Europskog dana pravde u zemljama članicama Vijeća Europe održana je u Edinburgu (Škotska). U sklopu održavanje ove manifestacije održana je svečana ceremonija dodjele nagrade Kristalna vaga pravde. Nagrada je uručena norveškoj pravosudnoj administraciji za inicijativu „Služba za svjedoke u norveškim sudovima“.

Tri posebna priznanja su dodijeljena jednakim zaslugama za sljedeća tri projekta:

- Puls suda - Menadžment Revolucija, od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća i Instituta za pravo i filozofiju Akademije nauka Azerbejdžan.

- Obrazovni program "Pravosuđe - Informiran izbor i povjerenje javnosti. Otvoreni sudovi i tužiteljstva", Vrhovni sudski savjet Republike Bugarske.

- Migranti - sudovi Katanije i odbijanje žalbi protiv akcija Teritorijalnih komisija za međunarodnu zaštitu, od strane suda Katanija, Italija.

Na web stranici Vijeća Europe se mogu pronaći informacije o Europskom danu pravde, kao i aktivnosti zemalja članica povodom ovog dana. www.coe.int/cepej

Novi Travnik, 26.10.2017. godine

Kantonalni sud u Novom Travniku kao predstavnik Bosne i Hercegovine u Europskoj mreži pilot sudova, dana 26.10.2017. godine, obilježio je Europski dan pravde. Dani otvorenih vrata suda započeli su u 9:00 sati organiziranim obilascima i slobodnim pristupom građana.

Akreditirani predstavnici suda su zainteresirane osobe, učenike osnovnih i srednjih škola i studente Pravnih fakulteta upoznali sa radom suda, mjerodavnostima i svakodnevnim funkcioniranjem suda od zaprimanja pismena do otpreme sudskih odluka u pisarnici suda.

O sudačkoj funkciji, mjestu i položaju suca u društvu, da u predmetima odlučuju pošteno i nepristrano na temelju Ustava, zakona i dokaza bez ikakvih pritisak i utjecaja, učenici su dobili relevantne

informacije o tome u razgovoru sa sutkinjom Kantonalnog suda u Novom Travniku Dunkom Begić. Studentima je omogućeno i praćenje suđenja u predmetu kaznenog djela „razbojništvo“.

Kantonalni sud u Novom Travniku posjetili su: učenici Osnovne škole „Safvet Beg Bašagić“ Novi Travnik, Osnovne škole „Novi Travnik“, Osnovne škole „Nova Bila“, Osnovne škole „Fra Marijana Šunjića“, Katoličkog školskog centra „Petar Barbarić“, Srednje škole „Novi Travnik“, Mješovite srednje škole „Novi Travnik“, studenti Sveučilišta/Univerziteta „Vitez“ u Vitezu i Internacionalnog Univerziteta Travnik.

Učenicima i studentima je podijeljen promotivni materijal u vidu brošura i informativnih letaka, u okviru kojih se poseban naglasak stavlja na djecu kao svjedoke u kaznenom postupku.

Stručna suradnici Odjela za podršku Kantonalnog suda u Novom Travniku, psiholog Eda Furundžija predstavila je putem power point prezentacije rad Odjela za podršku svjedocima kao i

Projekat podrške djeci u kontaktu sa pravosuđem sa promocijom Vodiča za djecu u kaznenom postupku, mlade i njihove roditelje „Dijete svjedok“ i „Moje dijete svjedok“, koji su izrađeni u okviru projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta za unapređenje psihosocijalne podrške djeci i maloljetnicima u kaznenom postupku“.

Projekat je podržan od strane VSVT-a BiH, a implementiran od Društva Psihologa Republike Srpske, Društva Psihologa Federacije BiH i Društva psihologa Brčko Distrikta u okviru sveobuhvatnijeg programa UNICEF-a BiH „Pravda za svako dijete“ kojeg finansijski podržavaju Švicarska ambasada i Švedska Agencija za međunarodnu razvojnu suradnju (Sida). Radi se o prvim vodičima takve vrste u BiH koji su usklađeni sa Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u kaznenom postupka, koji na primjeren način opisuju ulogu i prava svjedoka u kaznenim postupcima gdje se pojavljuju kao djeca.

Vitez, 26.10.2017.g. Okrugli stol "Razumijevanje kaznenih djela počinjenih iz mržnje"

U povodu obilježavanja Europskog dana pravde, organiziran je Okrugli stol u Hotelu "Central" (Franšizni centar) Vitez na temu: "Razumijevanje kaznenih djela počinjenih iz mržnje".

Okrugli stol je organiziran uz suradnju i podršku OSCE Misije u BiH i okupio je predstavnike ministarstava, sudova, tužiteljstva, Odvjetničke komore, centara za socijalni rad, škola, te drugih vladinih i nevladinih organizacija u KSB/SBK. Dnevni red Okruglog stola predstavila je moderatorica Okruglog stola Amra Bosto, sudski administrator Kantonalnog suda u Novom Travniku.

U uvodnoj riječi se obratila predsjednica Kantonalnog suda u Novom Travniku, Katica Jozak-Mađar, te je pozdravila sve učesnike Okruglog stola. Kantonalni sud u Novom Travniku je predstavnik BiH u Europskoj mreži pilot sudova, koju je utemeljila Europska komisija za efikasnost pravosuđa (Cepej) pri Vijeću Europe čija je članica i Bosna i Hercegovina od 2002. godine. Naglasila je značaj teme Okruglog stola „Razumijevanje kaznenih djela počinjenih iz mržnje“ za sve učesnike, kako za one koji se susreću sa ovom problematikom u svakodnevnom radu tako i za cjelokupnu zajednicu u cilju postizanja što većeg nivoa prevencije i suzbijanja. Zahvalila se suorganizatorima OSCE-u bez čije podrške i financijske potpore ne bi mogli uspješno organizirati ovaj Okrugli stol kao i podršci koju daju kroz dugi niz godina aktivnostima i radu Kantonalnog suda u Novom Travniku. Također se zahvalila i Vijeću Europe u Strasbourgu koji redovito svake godine podržava aktivnosti suda, te na značajnom promotivnom materijalu koji je i ovom prilikom dostavljen u cilju upoznavanja, edukacije i boljeg razumijevanja temeljnih ljudskih prava svih građana i koji će biti podijeljen učesnicima u sklopu programa „Dani otvorenih vrata suda“.

Već niz godina Kantonalni sud u Novom Travniku daje značajan doprinos široj javnosti o značajnim temama u sklopu promocije Europskog dana pravde i putem Biltena suda * o značajnim temama, kao što su seksualno nasilje nad djecom, nasilje u obitelji, besplatna pravna pomoć jednak pristup pravdi, podrška svjedocima, seksualno nasilje u oružanom sukobu, uznemiravanje i prevencija seksualnog i rodno zasnovanog uznemiravanja. Jedna od tih je i današnja tema - razumijevanje kaznenih djela počinjenih iz mržnje koje je ovaj sud već imao u svom programu, 2013.godine.

*Promotivni Bilteni Kantonalnog suda u Novom Travniku, 2009-2017, više - <http://ksud-novitravnik.pravosudje.ba>

Tada su u promotivnom Biltenu objavljene i preporuke iz izvještaja OSCE-a glede kaznenih djela počinjenih iz mržnje koje su upućene zakonodavnim organima, ministarstvima sigurnosti i entitetskim ministarstvima unutarnjih poslova, općinskim organima vlasti, VSTV-u BiH, sudovima, tužiteljstvima i organizacijama civilnoga društva, koje su svi učesnici podržali. Na današnjem okruglom stolu saznat ćemo je li ostvaren napredak, što se realiziralo u odnosu na stanje prezentirano 2013. godine.

Kantonalni sud u Novom Travniku današnjim programom želi da otvori vrata svoje institucije, da upozna javnost o svom radu, da se građanima približi pravosudna institucija i način njenog funkcioniranja u koju će imati povjerenje kao treći stup vlasti koji brine za ostvarivanje ljudskih prava i sloboda. U povodu Europskog dana pravde u sudu su organizirane posjete učenika osnovnih i srednjih škola, a za studente fakulteta je organizirano praćenje suđenja. Značajan projekat predstavlja projekat podrške djeci u kontaktu sa pravosuđem iz kojeg su proizašle brošure za djecu i roditelje čija se djeca susreću sa pravosuđem. Ostvaren je kontakt sa ministricom obrazovanja, znanosti, kulture i sporta KSB/SBK, gđom Katicom Čerkez, sa školama i ministarstvima i sa svima koji bi mogli biti od pomoći da se u što ranijoj fazi upoznamo sa pravima koja nam pripadaju i da spoznamo i naučimo modalitete ostvarivanja te zaštite, kao i radi poduzimanja adekvatnih mjera na planu prevencije i suzbijanja kaznenih djela počinjenih iz mržnje.

Predsjednik kaznenog odjeljenja Kantonalnog suda u Novom Travniku, Zuhdija Čosić, predstavio je pravni okvir kada su u pitanju kaznena djela počinjena iz mržnje, koja su regulirana propisima Kaznenog zakona FBiH, Kaznenog zakona Republike Srpske i Kaznenim zakonom Brčko Distrikta jer to je materija koja po nadležnosti potpada pod entitetske sudove i pravosuđe.

Na nivou Federacije BiH pojam mržnje kao razumijevanje kaznenog djela određen je u kaznenom zakonodavstvu tek 2016. godine, odnosno uveden odgovarajućim izmjenama i dopunama članka 2. stavak 11. Kaznenog zakona FBiH. Prije toga, kada je stupio na snagu Kazneni zakon FBiH 2003. godine, mržnja kao kazneno djelo je uvedeno člankom 163., ali pojam mržnje nije bio određen općim pojmovima i značenjima, pa se tumačenje pravilne primjene tog propisa moralo nalaziti u međunarodnim elementima i pravnim okvirima, da se zna da se radi o vrlo bitnoj i značajnoj materiji.

Sa aspekta procjene, radi se o međunarodnom radnom standardu koji je pravno egzistirao u domaćoj legislativi, ali kao kazneno djelo nije dobio adekvatan značaj onome što javnost misli o tom djelu, te da li se ona dešavaju ili ne. U periodu 2007.-2017. godina Kantonalni sud u Novom Travniku nije imao niti jedan predmet po žalbenom postupku iz ove oblasti. Zahvaljujući Misiji OSCE-a i njihovim praćenjima pravosuđa, nedostatak primjene zakonodavstva u ovoj oblasti je doživio afirmaciju koju su ugradili u svoje izvještaje, te su bili inicijatori da se ugradi u zakonodavstvo ovaj pojam kako bi se procesuirala djela počinjena iz mržnje, a i s obzirom na percepciju javnosti. Postoje kaznena djela u koja je mržnja ugrađena kao glavni elemenat gdje se ukazala potreba za posebnim kvalifikatornim oblikom tog djela (ubojstvo ko drugog usmrti iz mržnje uvedeno izmjenama od 2010. godine, teška tjelesna ozljeda, silovanje, oštećenje tuđe stvari). Na paralelan način je to urađeno i u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu, koji su u veći broj kaznenih djela ugradili mržnju kao obilježje kvalifikatornog elementa, ali to ne znači da u Federaciji BiH ne može biti cijenjena mržnja kao otegotna okolnost.

Također, Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira Srednjobosanskog kantona/Kantona Središnja Bosna (Službene novine KSB/SBK br. 3/10) u članku 8. stavak 2. koji propisuje taksativno prekršaje protiv javnog reda i mira je u točkama od a) do ž) u točki dž) propisao kao poseban prekršaj određene radnje koje se tiču mržnje. Po članku 9. tog zakona prekršaji su sankcionirani novčanom kaznom u iznosu od 500,00 do 1.500,00 KM, među kojima je i kazna za prekršaj počinjen iz mržnje, te je cilj da se ohrabre i policijske strukture, agencije koje se bave zaštitom zakona. Po Zakonu o prekršajima protiv javnog reda i mira KSB/SBK, Kantonalni sud u Novom Travniku je po žalbama imao dva predmeta 2013.g. i 2016.g. i u oba slučaja su žalbe okrivljenika odbijene.

Edo Sujoldžić, pravni savjetnik Misije OSCE-a u BiH ispred Terenskog ureda u Travniku, prezentirao je načine iskazivanja predrasuda i mržnje, te incidente koji prerastaju u kaznena djela. Radi se o rastućem problemu u čitavoj Europi, uslijed migrantske krize koja je nastupila zbog oružanog sukoba i ratnih dejstava u Siriji i dijelu Iraka, došlo je do velike migracije stanovništva iz tog dijela u Europu, nacionalistički pokreti su dobili na snazi, tako da su trenutno i kaznena djela počinjena iz mržnje u porastu. Ova kaznena djela imaju razoran utjecaj na društvenu koheziju i na žrtve i šalju snažnu poruku odbacivanja koju je jako teško utišati kada jednom bude oslobođena. Ta kaznena djela su nedovoljno prijavljena, a i kada su prijavljena često su pogrešno evidentirana, to nije samo specifikum za BiH, već je to slučaj i u drugim zemljama Europe. Prvi stepenik koji vodi ka incidentima i kaznenim djelima počinjenim iz mržnje su stereotipi. Ono što je opasno kod stereotipa je da su oni prožeti predrasudama i igraju nevidljivu ulogu u diskriminaciji. Slijedeća stepenica je diskriminacija koja se javlja u više oblika, prvo kao direktna, radi se o različitom postupanju u istoj ili skoro istoj situaciji prema različitim osobama. Postoji i indirektna diskriminacija, radi se o normama i propisima koje naočigled nisu diskriminatorne, međutim u svojoj primjeni oni rezultiraju diskriminacijom. Ta ponašanja vode društveno sve opasnijem ponašanju ukoliko se na njih ne odgovori. Za diskriminaciju je važno reći da Europska konvencija o ljudskim pravima u članku 14. propisuje zabranu diskriminacije u odnosu na sva prava propisana konvencijom, a u Protokolu broj 12 je propisana zabrana diskriminacije u odnosu na sva prava propisana zakonom jedne države. Osim stereotipa i diskriminacije, treći stepenik je govor mržnje. Kod govora mržnje bitno je da postoji osnovana vjerovatnoća da će govor uspjeti u izazivanju radnje protiv grupe koja je meta. Bez te vjerovatnoće govor mržnje nije ustvari govor mržnje. Međutim, jako je teško odrediti gdje prestaje

dozvoljeni govor, a gdje počinje govor mržnje. Ono što je naročito aktuelno u svijetu i kod nas to je govor mržnje i interneta. U bilo kojem članku na internetu se mogu naći komentari obojeni nacionalizmom, mržnjom, uvredama i sl. Kod govora mržnje bitno je razmotriti kontekst u kojem se on dešava, sadržaj tog govora govornika, vjerovatnoću da će uspjeti sa podsticanjem.

Govor mržnje kreira atmosferu koja je podobna za počinjenje kaznenih djela počinjenih iz mržnje, jer su počinioi ohrabreni i osjećaju da imaju legitimitet da djeluju. U odnosu na terorizam i ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i genocida, kaznena djela počinjena iz mržnje se razlikuju kvantitativno i kvalitativno, legislativa istrage se razlikuje u procesuiranju i takva kaznena djela dešavaju se u drugačijem kontekstu i sa drugačijim ciljem. Kaznena djela počinjena iz mržnje ustvari se sastoje iz dva elementa. Mora postojati kazneno djelo usmjereno protiv ljudi i imovine, jedne ili više meta, manjih ili većih razmjera. To kazneno djelo treba biti propisano zakonom. Drugi element je predrasuda kao pobuda za izvršenje kaznenog djela, meta odnosno žrtva je izabrana zbog stvarnog ili pretpostavljenog pripadanja ili povezivanja sa grupom koja ima iste zaštićene karakteristike. Zaštićene karakteristike su nepromjenljive i to je ono što je naročito pogubno za žrtvu jer se njih žrtva ne može odreći, obuhvataju temeljna svojstva kao što su rasa, etnička pripadnost, jezik, boja kože, spol itd i odražavaju duboki suštinski aspekt identiteta grupe. Incidenti počinjeni iz mržnje nisu isto što i kaznena djela počinjena iz mržnje, to su radnje iskazivanja netolerancije motivirane predrasudama koje nemaju elemente kaznenog djela, ali skoro im uvijek prethode, dakle incidenti su slabiji u intenzitetu te najčešće prethode kaznenim djelima počinjenim iz mržnje. Od broja prijavljenih kaznenih djela počinjenih iz mržnje brojka počinjenih djela je mnogo veća. Mete su grupe koje često doživljavaju diskriminaciju ili imaju slabe odnose sa policijom ili drugim predstavnicima vlasti ili manjinske grupe na određenom području. Počinioi ovih kaznenih djela su „obični ljudi“ i većina ovih kaznenih djela je manje ozbiljna, ali šalje snažnu poruku. Ova kaznena djela ruše ideal jednakosti među pripadnicima društva i to je ono što je naročito opasno. Kod kaznenih djela počinjenih iz mržnje postoji nešto što se zove pokazatelj predrasuda, odnosno indikator. To su objektivne činjenice koje prate kazneno djelo koje same ili skupa sa drugim činjenicama sugeriraju da su napadači motivirani bilo kojim predrasudama. Bitna je percepcija žrtve ili svjedoka, tj. da li žrtva ili svjedok smatraju da je kazneno djelo motivirano mržnjom, da li je u vrijeme incidenta žrtva bila usred aktivnosti koje promoviraju žrtvinu grupu. Druga grupa indikatora su karakteristike žrtve i napadača, tj. da li se one

razlikuju u smislu rase, religije, da li postoji povijest nasilja, da li je žrtva član grupe koja je brojčano nadjačana od strane druge grupe u tom području, mjesto i vrijeme, te da li se incident desio na datum posebne važnosti. Step en nasilja, štete i brutalnosti može biti ekstremno visok i teži se ka dehumanizaciji i degradaciji žrtve. Počinioci se obično ne stide niti sakrivaju od ovog djela već oni se s tim ponose i smatraju da je sasvim legitimno to što su počinili. Indikatori su zaista sveobuhvatni pokazatelj, dobar vodič u otkrivanju ovih kaznenih djela (da li su ostavljeni predmeti na mjestu zločina koji sugeriraju da je zločin počinjen, da li je žrtva bila u blizini područja koje se obično dovodi u vezu kao bogomolja, da li se incident desio kratko nakon demokratske promjene i sl.).

U izvješću o počinjenom kaznenom djelu, kao i u inputima koje policija dostavlja tužiocu bilo bi dobro da je motiv za izvršenje preliminarno jasno naznačen. To je jedan od glavnih razloga zašto su ova djela nama često nevidljiva i nismo ih svjesni jer nemamo tih indikatora. U Hrvatskoj npr. vezano za ova djela postoji protokol o postupanju, on propisuje obveze i prava učesnika kada se desi kazneno djelo počinjeno iz mržnje i način njihovog postupanja. Tužiteljstvo i sud imaju Odjel za podršku svjedocima, te je preporuka da se implementiraju sve mjere zaštite, a tužitelj bi u istrazi motiv predrasude uključio u činjenični opis optužnice što bi rezultiralo presudom i naknadom štete. Kod ljudi postoji nedostatak znanja gdje, kako i kome prijaviti incident, nisko povjerenje u organe vlasti, strah od policije i loša percepcija pravosuđa, strah od osвете, strah od deportacije vezano za strance, osjećaj stida i povezana stigma, nepoznavanje jezika, negiranja da je napad motiviran predrasudom i okrivljavanje samog sebe za napad. Policija pogrešno registruje prijavljeni događaj i predrasude, što rezultira ponovnom traumatizacijom žrtve u dodiru sa organima vlasti, a obitelji žrtava se osjećaju bespomoćno i frustrirano. Ovakva kaznena djela mogu eskalirati i izazvati osvetu, odnosno da se uđe u jednu spiralu nasilja. Ona otuđuju društva od

države, te je potrebno osuditi ova kaznena djela i podržati žrtve. Treba pokazati od strane javnih zvaničnika da takvim djelima nema mjesta u društvu i da ona neće biti tolerirana niti da ta djela predstavljaju to društvo. Sve suprotno ukazuje na odobravanje društva i stimuliše ovakva djela. Minira se javno povjerenje u pravosudni sistem, ukoliko ta djela prođu nekažnjeno uvećavaju tenziju među zajednicama i nose potencijal da se pogoršaju. Europski sud za ljudska prava je razvio praksu vezano za ove slučajeve, našao je kršenja i ustanovio obveze da se sprovede efikasna istraga u slučaju postojanja sumnje da je izvršeno ovakvo djelo, da se razotkriju motivi, te dužnost da se odgovori na zločine iz mržnje motivirane raznim predrasudama. Dodatna dužnost odnosi se da državne vlasti uposle sva moguća sredstva odnosno da to učini policija u razotkrivanju takvih incidenata, te da istragu usmjere u tom pravcu. Način i sredstva koji su uposleni moraju biti iscrpljeni i ono što je jako bitno treba postupati prema rasno motiviranom nasilju i brutalnosti jednako kao u predmetima koji nemaju takve konotacije i to je specifična narav tih djela. Dakle, mora postojati određena razlika u procesuiranju i istragama ovih djela. Ako se ne dokaže motiv djela, odnosno mržnja, ostaje osnovno kazneno djelo koje će biti procesuirano.

Obveza Bosne i Hercegovine kao članice OSCE-a je da prikuplja podatke o ovim djelima, da vodi evidenciju i bazu podataka, slanje podnesaka za godišnji izvještaj instituciji OSCE-a ODIHR-a, Ureda za demokratske institucije i ljudska prava, praćenje sudskih postupaka, zagovaranje legislativne izmjene te je upravo OSCE bio zagovarač izmjena Kaznenog zakona iz 2016.g., pružanje obuke, unapređenje kapaciteta policije i pravosuđa, podizanje svijesti i forum za diskusiju. Postoji web platforma Super građani gdje svako može da prijavi ova kaznena djela. Radi se o koalicijama za borbu protiv mržnje. To su neformalne grupe nevladinih organizacija, predstavnika lokalne zajednice i pojedinaca koje rade na prevenciji ovih kaznenih djela i promovisanju pozitivnih primjera u BiH što ultimativno vodi ka jačanju društvene otpornosti ka ovoj vrsti djela.

Halisa Skopljak, pravna savjetnica OSCE-a u Glavnom uredu u Sarajevu, zahvalila se na učešću u okruglom stolu, te je naglasila značaj Evropskog dana pravde kada se pravda približava svim građanima Europe i to na način da ih upozna sa njihovim pravima i sa mehanizmima za ostvarivanje njihovih prava.

Budući da kaznena djela učinjena iz mržnje imaju za cilj odnosno za metu vrlo često diskriminirane i marginalizirane grupe u društvu u Bosni i Hercegovini koje su uskraćene za pravo da pristupe pravdi ovaj

okrugli sto potiče senzibilizaciju profesionalne zajednice, ali i društva u cjelini da stane u zaštitu ovih marginaliziranih grupa i ponudi im potrebnu pomoć.

U svom izlaganju, pravna savjetnica istakla je da se monitoring radi još od 1997. godine i rađen je u sklopu monitoringa provedbe Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma, te kao dio tog monitoringa primijećeno je da je najveći broj incidenata u to vrijeme usmjeren prema povratnicima, a mete su se razlikovale u zavisnosti od regiona u Bosni i Hercegovini u kojima se taj povratak dešavao. 2008. godine su uvedene u monitoring i neke druge kategorije koje su se s vremena na vrijeme pojavljivale kroz monitoring, uglavnom se radilo o Romima, pripadnicima Adventističke crkve i nekim drugim manjinskim vjerskim zajednicama. 2010. godine je došlo do izmjena i dopuna kaznenog zakonodavstva u Republici Srpskoj i u Brčko Distriktu gdje je na inicijativu OSCE-a i Ministarstva sigurnosti u BiH organizovana jedna radna grupa od domaćih predstavnika pravosuđa, sudija Vrhovnog suda Federacije i Republike Srpske i Apelacionog suda Brčko Distrikta koji su izradili izmjene i dopune koje se danas nalaze u zakonodavstvu oba entiteta i u Brčko Distriktu, a te su izmjene i dopune vrlo brzo bile usvojene u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu. 2012. godine OSCE je izdao svoj prvi izvještaj gdje su predstavljena saznanja iz monitoringa, te je uvedeno praćenje koje je uključivalo incidente, postupke koji su uslijedili nakon što je došlo do incidenta, te reakcije zajednice na tu vrstu incidenata. 2013. godine je urađen prvi monitor mržnje, te se objavljuju izvještaji za prethodnu godinu. Prate se incidenti prijavljeni policiji u BiH, a u tu svrhu služe policijski bilteni o dnevnim dešavanjima. Zaštićene karakteristike u Federaciji su rasa, boja kože, vjersko uvjerenje, nacionalna ili etnička pripadnost, jezik, invaliditet, spol, seksualna orijentacija i rodni identitet, koje su propisane kaznenim zakonodavstvom Federacije i koje se koriste za monitoring. Napadač nema ličnog odnosa prema žrtvi, vrlo često on percipira žrtvu po zaštićenim karakteristikama koje ona ima, te primjenjuje napad, uvrede ili fizičko nasilje. Radi se oko 150 incidenata godišnje koji se prijave policiji,

koje OSCE evidentira, mada prema saznanjima i kontaktima sa različitim zajednicama, najviše povratničkim zajednicama, romskim udruženjima, vjerskim zajednicama, ovaj broj je daleko manji od stvarnog broja incidenata. Prema pretpostavci barem 3 ili 4 puta više incidenata se stvarno desi u Bosni i Hercegovini, i oko 90% je etička pripadnost odnosno vjera, zaštićena karakteristika koja se napada u Bosni i Hercegovini. Najviše je verbalnih napada, uvreda, prijetnji, isticanje uvredljivih simbola, napadi na imovinu, a niko nije izuzet iz ovakvih incidenata koji se dešavaju manje više na prostoru cijele države.

Od 2013.g. do danas zabilježeno je 678 incidenata kroz monitoring, a 209 ih je završilo u nekoj vrsti predmeta bilo prekršajnom bilo kaznenom. Što se tiče kaznenih djela iz mržnje donesene su 4 presude za ovu kvalifikaciju, dvije su bile u Republici Srpskoj, jedna je bila u Brčko Distriktu i jedna je bila u Federaciji. Jedan postupak za ovu vrstu kvalifikacije trenutno je u toku. Što se tiče samostalnog kaznenog djela izazivanje nacionalne vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti koji je kriminalizirani oblik govora mržnje, od 2013. godine bilo je 14 presuda, trenutno je 7 predmeta za ovo kazneno djelo u postupku. U prekršajnim postupcima bilo je 38 pravosnažnih presuda, 7 prekršajnih postupaka je u toku i uglavnom se radi o remećenju javnog reda i mira. Zabrinjavajuća činjenica je da je 78 % incidenata koji su se desili u 2016. godini ostalo u predistražnoj fazi. Od stvarnog broja incidenata koji se dese, oko $\frac{3}{4}$ se ne prijave iz različitih razloga. Samo mali broj ovakvih djela je zaista otišao u neku vrstu postupka, većina je ostala na nivou prijave policijskim organima ili tužiteljstvima i dalje nije provedena nikakva dodatna radnja. U tu svrhu je potrebno uložiti truda da se ovakvi incidenti i dodatno istraže i da se malo više unese i materijalnih sredstava i truda u rasvjetljavanju ovih incidenata. Uglavnom se radi o nepoznatim počiniocima ili se smatra da je djelo ili incident minoran da bi se uložili neki dodatni naponi, tako da to prouzrokuje ovu visoku stopu nekažnjivosti što opet indicira na to da društvo prihvata takvo ponašanje, da ga neće sankcionisati, da počinioci takvih incidenata imaju otvorene ruke da ih i dalje čine i da neće za takav incident odgovarati. Neadekvatna istraga, ne uključivanje indikatora, ako incident nije u policijskom izvješću i optužnici neće sigurno biti ni u presudi. Tu dolazi do komunikacije saradnje između policije i tužilaštava, usmjeravanje tužilaštava, te rad policije u pravom smjeru u smislu istraživanja motiva, traženje dodatnih podataka kad god ima neka indicija da bi se radilo o ovoj vrsti kaznenog djela. Sankcije se uglavnom kreću u okviru zakonskog minimuma ili uvjetnih osuda, te se postavlja pitanje učinka takve kaznene politike. Nije cilj po svaku cijenu dokazati da se radi o kaznenom djelu učinjenom iz mržnje, niti je to obveza države.

Obveza države je da se provede adekvatna istraga. Šta će ta istraga utvrditi, da li se radi o kaznenom djelu učinjenom iz mržnje, o nekom drugom kaznenom djelu, o prekršaju, o nekažnjivom djelu, to je nešto što dolazi slijedom provedene istrage. Relevantni standardi koje je postavio Europski sud za ljudska prava su adekvatna istraga, te dokumentacija koja će ukazati na to da se provodila istraga u tom smjeru koja može potkrijepiti tvrdnje države da je provela adekvatnu istragu, a rezultat same istrage nije sporan i može biti bilo kakav.

Podsjetila je da postoji odredba kaznenog zakona Bosne i Hercegovine koja propisuje posebno kazneno djelo uništavanje i oštećenje vjerskih objekata i to bi bila adekvatnija odredba, nego oštećenje tuđe stvari kad su u pitanju oštećenja vjerskih objekata.

Ukoliko je motiv ispušten iz izvještaja optužnice, sud se ne može i ne smije upuštati u kažnjavanje nečega što osumnjičeniku odnosno optuženiku nije stavljeno jasno na teret i to ugrožava njegovo pravo na odbranu i da se adekvatno brani, znači on jasno mora znati za šta se tereti da bi bio u mogućnosti da se kvalitetno brani i da pripremi svoju odbranu, ako to nije jasno naznačeno ni sud u tom slučaju ne bi mogao izricati odnosno mijenjati kvalifikaciju koja bi mu tu težu okolnost stavljala na teret. Kontinuirano već nekoliko godina rade se edukacije u suradnji sa policijskom akademijom Federacije, gdje postoji plan i program same policijske akademije na ovu temu.

Što se tiče rada policije, tužilaštva i sudova oni su samo jedna karika u društvu. Ako se ne stvara ambijent koji je tolerantniji, društvo u kojem će svi uživati prava koja su propisana ustavom i zakonima, tužilaštvo, policija i sudovi će malo moći uraditi po tom pitanju. Međutim, bitan je preventivni dio koji će dovesti do toga da nemamo ovu vrstu incidenata, te ostaje i dalje jedan prostor gdje još mnogo treba raditi na tome.

Sudija Općinskog suda u Jajcu Aleksandar Trkulja istaknuo je da je kod kaznenog djela oštećenje tuđe stvari predviđen stavak 3. oštećenje tuđe stvari počinjeno iz mržnje, gdje imamo kvalifikovani oblik kaznenog djela oštećenja tuđe stvari, ali imamo sankciju kao za osnovni oblik, što nije uobičajeno prilikom određivanja sankcije za kvalifikovane oblike bilo kojeg kaznenog djela. Postoji i postojat će mnogo kaznenih djela oštećenja tuđe stvari počinjenih iz mržnje, a budući da je kvalifikovani oblik već opisan u stavku 3., činjenica da su takva djela počinjena iz mržnje ne bi se mogla predstavljati kao otežavajuća okolnost, a činjenica da je predviđeno kažnjavanje kao za osnovni oblik onemogućava da se izrekne nešto teža, odnosno ispravnija sankcija. Ako već postoji kvalifikatorni oblik nekog djela u kome je

upotrijebljena mržnja onda se ne može cijeliti mržnja kao otežavajuća okolnost tog djela.

Predsjednica Općinskog suda u Bugojnu, Randžana Hadžibegović Haračić istaknula je da se prema članku 2. točka 11. KZFBiH može uzeti mržnja kao otežavajuća okolnost, te da ne mora postojati u opisu djela. U Općinskom sudu u Bugojno nije bilo kaznenih djela počinjenih iz mržnje, a edukacija i stavovi prakse će pokazati primjenu članka 2. t.11.

Zamjenica glavnog kantonalnog tužitelja KSB/SBK, Sanja Hodžić navela je primjer optužnice Tužiteljstva KSB/SBK, te da bi za ovakvu vrstu kaznenih djela koja su prisutna na našim prostorima trebalo više educirati policijske snage, pa i tužioce.

Načelnik Policijske uprave Jajce, Bare Pršlja istaknuo je da je potrebno sve dokumentirati i na zakonskim osnovama prikupiti sve materijalne dokaze kako bi se neko optužio, te da su potrebne konstantne edukacije na ove teme. 2006. godine policija je potpisala protokol kada su u pitanju obiteljska nasilja. Potrebno je informatizirati i ujednačiti kriterije, odnosno potrebne su jasne instrukcije i donošenje naredbi od strane tužiteljstava kad se prijavi ovakvo djelo, te informirati rukovodnog službenika koji je više educiran.

Prof. dr. Mile Mijatović, dekan Fakulteta pravnih nauka Univerziteta/Sveučilišta „Vitez“ pozdravio je održavanje ovakvog okruglog stola, te je istaknuo bitnim rad nadležnih organa sa svim strukturama stanovništva u prevenciji kaznenih djela počinjenih iz mržnje.

Adnan Pirić, viši asistent Univerziteta/ Sveučilišta „Vitez“ naglasio je da treba uzeti u obzir okolnosti u skladu sa akcionim planom zabrane javnog zagovaranja nacionalne i vjerske mržnje kao poticaja za diskriminaciju, kroz koji treba proći svaki predmet koji se odnosi na ova konkretna kaznena djela, radi se o kontekstu izričaja, a sukobi među nacionalnim skupinama su povijesna konstanta u BiH i medijski izričaj nerijetko podržava navedene sukobe.

Europska komisija za efikasnost pravosuđa (Cepej) *Što je Cepej?*

CEPEJ je tijelo Vijeća Europe osnovano Rezolucijom o osnivanju Europske komisije za efikasnost pravosuđa, Res(2002)12, Komitetu ministara Vijeća Europe, kako bi radilo na poboljšanju efikasnosti i funkcioniranju pravosudnog sustava u zemljama članicama Vijeća Europe. CEPEJ čine predstavnici svih 47 država članica Vijeća Europe. Nacionalnog člana CEPEJ-a u ime pravosuđa Bosne i Hercegovine imenovalo je Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH. CEPEJ o svojim aktivnostima podnosi godišnje izvješće Komitetu ministara Vijeća Europe.

Koji je cilj Cepej-a?

CEPEJ kroz svoje djelovanje nastoji da: Unaprijedi efikasnost i funkcioniranje pravosudnog sustava u zemljama članicama Vijeća Europe, sa ciljem da se osigura da svako može efikasno ostvariti svoja prava, čime se povećava povjerenje građana u pravosudni sustav; Omogućiti bolju primjenu međunarodnih pravnih instrumenata Vijeća Europe koji se tiču efikasnosti i pravičnosti pravosuđa. U konačnici, ostvarenjem navedenih ciljeva želi se smanjiti broj predmeta pred Europskim sudom za ljudska prava uzrokovanih od strane pravosudnih institucija država članica Vijeća Europe, kroz različite oblike povrede prava na pravično suđenje priznatog člankom 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Suradnja VSTV BiH sa Cepej-om

Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH redovito dostavlja CEPEJ-u podatke o radu pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini. Ovi podaci se objavljuju u dokumentu „Europski pravosudni sustavi. Efikasnost i kvalitet pravosuđa“. Pomenuti dokument se objavljuje svake dvije godine i sadrži detaljna poređenja europskih pravosudnih sustava. Nedavno je na internet stranici Vijeća objavljen prijevod posljednjeg izdanja ovog dokumenta. Također, Vijeće je osiguralo prijevode najvažnijih CEPEJ-ovih dokumenata i dostavilo ih je svim sudovima i tužiteljstvima, kao i drugim relevantnim institucijama u Bosni i Hercegovini. U skoroj budućnosti suradnja sa CEPEJ-om ce se intenzivirati kroz aktivnost eksperimentalnog prikupljanja podataka o trajanju sudskih postupaka u jednom broju sudova u Bosni i Hercegovini. Pored toga, nacionalni član Bosne i Hercegovine redovno učestvuje u radu CEPEJ-a. Konačno, Kantonalni sud u Novom Travniku aktivno učestvuje u radu CEPEJ-ove mreže pilot sudova.

Europska mreža pilot sudova

Europska mreža pilot sudova uspostavljena je od strane Europske komisije sa efikasnost pravosuđa (CEPEJ), s ciljem da se:

- podrže aktivnosti CEPEJ-a kroz bolje razumijevanje svakodnevnog funkcioniranja sudova, ukaže na najbolje prakse rada u europskim sudovima koji bi mogle biti iznijete pred nadležna tijela u državama radi njihovog eventualnog usvajanja s ciljem unapređenja efikasnosti pravosudnih sustava. Kantonalni sud u Novom Travniku je predstavnik Bosne i Hercegovine u Europskoj mreži pilot sudova od 13.12.2007. godine.

25.10.2017.g, Općinski sud u Bugojnu

Europski dan pravde obilježen 25.10.2017. godine, Danom otvorenih vrata suda. Sud su posjetili učenici srednjih škola iz Bugojna u pratnji profesora, koji su u jednoj od sudnica održali simulaciju suđenja, a zatim obišli ZK odjeljenje i pisarnicu suda, gdje su se mogli upoznati sa radom suda, procedurom prijema dokumenata, njihovog unosa u CMS-sistem, sa informaciono-komunikacijskim tehnologijama u sudu te radom Zemljišno-knjižnog odjeljenja.

...

Organizacioni odbor za obilježavanje Europskog dana pravde u Kantonalnom sudu u Novom Travniku u 2016. godini čine: Almir Račić, Amra Bosto, Branka Bajo, Katica Jozak-Mađar, Mirjana Grubešić, Rubina Begović, Senad Begović i Zuhdija Ćosić.

Više informacija o obilježavanju Europskog dana pravde možete dobiti posjetom na slijedeće web stranice:

www.coe.int/cepej

www.ksud-novitrvnikpravosudje.ba

www.hjpc.ba

<http://pravosudje.ba/vstv/faces/vijesti.jsp?id=32314>

